

SUNTEM ÎN REȚEA, VOM EXISTA!

Dragoș Eduard NEAMU

*Editorialul este justificat de apariția primei **Rețele Naționale a Muzeelor din România**, afiliată la **Networking of European Museum Organisations (NEMO)**, rețea care cuprinde orice formă de entitate muzeală și care s-a înființat pentru a „contrazice” o realitate dezamăgitoare: România era singura dintre țările membre sau candidate la U.E. care nu dispunea de o rețea națională a tuturor tipurilor de muzee.*

Afirmația poate să pară pentru mulți dintre cei implicați în sectorul muzeal una exagerată, dar modul cum sunt gândite și poziționate noile politici culturale europene vor rezerva surprize neplăcute pentru aceia care nu vor ține cont sau nu vor reflecta la respectivul avertisment. Logica este una destul de simplă. Instituțiile cu atribuții culturale din cadrul Uniunii Europene negociază mult mai ușor amendamentele legislative și strategiile culturale multi- anuale cu rețele care reprezintă în același timp interesele a zeci sau sute de entități muzeale sau de altă natură, decât să trateze individual cu fiecare muzeu în parte. În plus, un singur muzeu, în ciuda prestigiului său, poate fi o voce izolată și uneori nereprezentativă la nivelul impactului și al finalității urmărite. Exemplele sunt multiple. Nu de puține ori Consiliul Europei a avut nevoie de rapoarte ample legate, de exemplu, de mobilitatea colecțiilor și de schemele de garanții guvernamentale aplicate în astfel de situații. Pentru o evaluare și o asigurare privind valoarea și corectitudinea informațiilor furnizate, s-a apelat exclusiv la serviciile rețelelor pentru că acestea, prin prisma dinamicii și a rostului existenței lor, pot evalua mult mai rapid sau au deja analizate și centralizate informațiile necesare pentru raportarea pe o astfel de problematică.

La nivelul gestionării acestui demers, s-ar fi consumat infinit mai multe resurse și mai mult timp dacă s-ar fi mers pe calea contactului direct cu fiecare muzeu în parte, mai ales când studiul se dorea aplicat pe cât mai multe muzee din țările membre ale U.E. sau în curs de aderare. Nimeni nu își dorește să aleagă calea cea mai lungă, care ar putea provoca întârzieri cu efect negativ asupra actualității temei și asupra disponibilităților de finanțare.

Iată un argument suficient de convingător pentru afilierea la o rețea culturală care poate asigura existența viitoare a instituției interesate de un statut de acest gen.

Am făcut o introducere mai lungă pentru că era absolut necesar să vorbim mai pe îndelete despre importanța unei astfel de structuri, numită rețea, căreia i se acordă o atenție sporită din partea organismelor europene și nu numai. Ideea de rețea se asortează, la o scară mai mică, cu mult prizatul concept de globalizare. Ce altceva este o rețea dacă nu o formă de globalizare, în cazul de față, instituțională în care mai mulți operatori culturali din aceeași țară sau din mai multe țări s-au hotărât să se grupeze și să se susțină reciproc sub umbrela unei misiuni și a unei strategii comune. Toți își pun la bătaie resursele, informațiile și expertiza pe ideea „ce

este al meu, este și al tău”. Pentru aceasta însă, trebuie să respectăm regulile comune ale jocului și să fim judecați pentru activitățile noastre prin intermediul aceluiași instrumente de măsură.

Vorbim de rețea, dar uităm să definim termenul. Ce este de fapt o rețea? Încă de la începutul anilor '80, uneori chiar și mai devreme, instituții cu același profil au înțeles că numai împreună vor putea să ofere soluții pentru evoluțiile politicilor culturale cu efect asupra lor sau vor putea colabora și schimba informații într-un mod eficient, pentru acumularea unor expertize și pentru structurarea unor oferte culturale durabile și valoroase. Aceste inițiative comune au devenit surse generatoare de idei și curente pe piața culturală europeană și s-au impus în relația cu instituțiile decidente, europene și naționale, printr-o politică de lobby¹ concentrată și permanentă.

Muzeele au început să dezvolte între ele structuri informale și formale pentru a lucra împreună mai eficient și pentru a folosi și gestiona oportunitățile deschise la nivel european în cultură. Aceste structuri au fost intitulate „rețele” și au început a fi acceptate ca parteneri de consultații esențiali pentru instituțiile europene, politicieni, guverne naționale, autorități regionale și fundații.

Rețelele se definesc, în termeni generali, prin împărtășirea de informații și idei, prin învățarea din experiența celorlalți, prin reflecție la nevoile și politicile culturale din sector, prin parteneriate, proiecte și activități comune, prin perspective și expertize ample asupra abordărilor din domeniul managementului. O definiție de sinteză,

relevantă pentru ideea de rețea, privește o astfel de construcție ca un sistem dinamic de comunicare, cooperare și parteneriat².

Uniunea Europeană și programele de finanțare ale Comisiei Europene încurajează formarea rețelelor, fapt care reiese clar din textul rezoluției din 21 ianuarie 2002: „Comisia Europeană și statele membre vor promova folosirea rețelelor existente sau a oricăror alte rețele care pot fi realizate în viitor (...) pentru a ușura cooperarea și pentru a face schimb de informații și bune practici la nivel european”³. Miza unei astfel de susțineri a fost una foarte mare și însemna o anumită poziționare privilegiată de forțe în relația cu autoritățile naționale și europene. Traducerea mai exactă a acestui raport este urmărirea prestigiului cultural și transferul masiv de capital prin programele și liniile operaționale de finanțare europene, pentru implementarea unor acțiuni și proiecte care se modulează pe direcțiile strategice comune, rezultate atât din preocupările organismelor finanțatoare, cât și din acelea ale respectivelor rețele.

Rețelele duc o bătălie nu numai pentru repoziționarea culturii pe un nivel rezonabil, atât timp cât s-a dovedit că poate genera dezvoltare economică și coeziune socială, dar și pentru asimilarea de fonduri care pot pune în mișcare acțiunii culturale valoroase sau de întreținere a unor tradiții culturale de prestigiu care, altfel, supraviețuiesc doar în memoria culturală (ex. reanimarea unei anumite școli de pictură din avangarda europeană). Ori toate aceste eforturi nu pot fi răsplătite decât prin concentrări ale unor forțe

1.Lobby reprezintă activitatea unei persoane sau a unui grup de persoane care încearcă în mod activ să influențeze legislația; orice reprezentant de organizație care dezbate o propunere legislativă cu un legiuitor, poate fi considerat lobbyist.

2.Definiție dată de către Anne van Otterloo and Michel Bassand, în 'Working Groups: Network Solutions for Cultural Co-operation in Europe', ed. Judith Staines. EFAH/FEAP 1996;

3.Consiliul Uniunii Europene prin Rezoluția din 21 ianuarie 2002 asupra culturii și societății cunoașterii, pct. 8/(IV)

multiple, statuate de principii, scopuri și interese comune, care să exercite presiune pe aparatul administrativ și legiuitor național și european. Rețelele culturale trebuie să-și justifice mandatul pentru care au fost împuternicite prin voința a zeci sau chiar sute de instituții sau indivizi.

În spatele deciziei Uniunii Europene de a lua în considerație aceste rețele culturale s-au ascuns ani întregi de presiuni și dezbateri privind importanța lor și modul cum acestea pot contribui cel mai eficient la dezvoltarea și promovarea culturii prin diferitele sale forme de manifestare. Manifestul rețelilor culturale europene, adoptat la Forumul Rețelilor Culturale Europene de la Bruxelles din 21 septembrie 1997, recomanda instituțiilor europene și guvernelor statelor membre să recunoască importanța acestor rețele culturale prin acțiuni de sprijinire reală și semnificativă care să ia în considerație contextul, nevoile și funcțiunea rețelilor. Creditate de către societatea civilă, rețelele culturale au utilizat această origine pentru a se identifica ca parte a acestei societăți, ca un organism care evoluează prin nevoia indivizilor de a interacționa, de a schimba informații și de a lucra împreună.

Reacția sensibilă la o astfel de legitimitate din partea instituțiilor europene și a statelor membre, a fost potențată și de platforma ideologică a rețelilor culturale, construite pe politici prioritare pentru Europa: coeziune europeană, sistemul de a facilita și stimula piața de muncă, pregătire profesională permanentă, diseminare europeană a informației etc. Cu toate aceste avantaje de partea lor, rețelele au cerut recunoașterea lor în contactele

profesionale pe toate palierele guvernamentale din cadrul instituțiilor U.E. și în cadrul statelor membre, oferirea unui mediu de dezvoltare și sustenabilitate adecvat și furnizarea unor finanțări structurale care să recunoască că rețelele sunt eficiente economic.

Pentru a putea pretinde un loc în această configurare europeană de strategii și politici culturale, pentru reprezentativitate și acces la fondurile care contribuie la dezvoltarea vieții muzeale, România trebuia să-și regândească intențiile și să-și asume alte responsabilități culturale decât cele cu care era obișnuită. În mare, când vorbim de responsabilitate sau regândire a priorităților culturale vorbim mai ales de jocul și eforturile depuse de grupuri de operatori culturali, atât timp cât, la nivel guvernamental, cultura luată în ansamblu e o prioritate 4 sau 5. Traseul de acomodare la noile tendințe debutează cu înființarea unor astfel de rețele culturale alcătuite din mai mulți indivizi sau instituții cu interese profesionale comune, care să se facă vizibile și să se promoveze eficient și insistent. Într-o a doua etapă se pot construi acele relații interesate, pe o logică a parteneriatului și al principiilor de fundraising, cu instituțiile statului, cu grupurile de interese, donatori, cu mediul de afaceri și cu organizațiile neguvernamentale.

Muzeul Național al Literaturii Române din București, împreună cu experți în managementul proiectului și în pregătire profesională în domeniu, au pus bazele primei rețele naționale a tuturor entităților muzeale pentru a exploata avantajele competitive ce decurg din munca într-un context

național și internațional (afilierea la NEMO), construirea flexibilității, difuzarea de informații și dezvoltarea unui know-how colectiv în interiorul unei rețele de largă acoperire. Această rețea are ca scop susținerea intereselor și identificarea metodelor de dezvoltare pe termen mediu și lung ale muzeelor, adaptate cerințelor europene din sector și monitorizarea permanentă a situației acestora. Obiectivele și activitățile vor respecta punctual cele patru mari teme majore identificate în strategie și anume patrimoniul cultural, turismul cultural în relația cu muzeele membre, dezvoltarea resurselor umane angajate în domeniu și acțiuni concrete de lobby. Strategia de promovare s-a orientat pe sesiuni de informare regionale (organizate pentru cât mai multe din cele opt regiuni de dezvoltare cunoscute pentru România) pentru atragerea unui număr cât mai mare de membrii în rețea, pe baza expunerii mecanismelor și a principiilor

de funcționare, însoțite de discuții formale și analize de situații legate de fezabilitatea unui astfel de proiect și de liniile de acțiune propuse. Rețeaua funcționează momentan informal, prima Adunare Generală de constituire legală urmând a fi organizată în luna mai a anului în curs. Între timp, se încearcă o acoperire geografică și o reprezentativitate cât mai mare, motiv pentru care campania de informare și atragere de noi membri va încerca, până la organizarea Adunării Generale, o mobilizare pentru regiunile de dezvoltare Centru, Sud-Est și Nord-Est. Muzeele membre ale Rețelei Naționale a Muzeelor din România vin momentan dinspre regiunile Nord-Vest, Vest, Centru (o parte), Sud și Sud-Est (o parte), după organizarea a două astfel de sesiuni informative în Arad (co-organizator Complexul Muzeal Arad) și Ploiești (co-organizator Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova).